

Berachot Sources 58

רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן לד

⁽ⁿ⁾ שאלו את בן זומא מפני מה אמרו בא להם יין בתוך המזון כל אחד מברך לעצמו אמר להם הואיל ואין בית הבליעה פנוי פירש"י אין לב המסובין אל המברך אלא לבלוע ובעי דעת שומע ומשמיע מתוך טעם זה ⁽⁷⁾ יש שאומר שאם אומר המברך סברי רבותי והן מפנין בית הבליעה כדי לשמוע שפיר דמי ומיהו לא נהירא האי טעמא דאף על פי שאוכלין יכולין לשמוע הברכה ^(b) ולצאת בשמיעה ונראה הטעם כמו שמפרש בירושלמי לפי שאינן יכולין לענות אמן דאין משיחין בסעודה שמא יקדים קנה לו שט כדאיתא בתענית (דף ה) דגרסינן בירושלמי אין בית הבליעה פנוי א"ר מני הדא אמרה הדין דעטיש בגו מיכליה אסור למימר ליה אסותא בגין סכנתא ואפילו שומע כעונה ויוצא בלא אמן ^(c) חיישינן שמא יענה אמן ויבא לידי סכנה:

רבינו יונה מסכת ברכות דף ל עמוד ב

בא להם יין בתוך המזון כאו"א מברך לעצמו אף על פי שאם הסבו אחד מברך המוציא וברכת המזון ופוסט את האחרים אפ"ה אם הביאו להם יין בתוך הסעודה צריך כל אחד ואחד שיברך על היין לעצמו ומפרש בגמ' (דף מג א) טעמא מפני שאין בית הבליעה פנוי ופי' רש"י ז"ל שמתוך שאוכלין אינם משימין לבם לברכה שאומר לפיכך אינם יוצאין באותה ברכה וצריך כל אחד ואחד לברך ואין זה נראה שאע"פ שאוכלין יכולין לשמוע הברכה. ויש מפרשים שמתוך שאין בית הבליעה פנוי אין יכולין לצאת בעניית אמן משום (ברכות דף נא א) שנא' ימלא פי תהלתך ואם אומר אותו בעוד שאוכל נמצא שאין אומר אותו כראוי וזה הפירוש הוא נכון אבל לא מהטעם שלהם שמלה אחת יכול לאומרה כראוי אם ירצה ואף על פי שהמאכל בפיו אלא ודאי הנכון הוא מפני שאינם יכולים לענות אמן מפני הסכנה וכן נראה בירושלמי (הל"ו) בפירוש דגרסי' התם כאו"א מברך לעצמו מפני שאין בית הבליעה פנוי אמר ר' מונא הדא אמרה הדין דעטיש בגו מיכלא אסור מימר ליה אסותא בגין סכנתא הנה נראה בפירוש דמשום סכנתא נגעו בה. מפי מורי הרב נר"ו:

לאחר המזון אחד מברך לכולם כלומר אחר שסיימו מלאכול כיון דליכא סכנה ויכולין לענות אמן אחר המברך וכל האחרים יוצאין וזה היה בימיהם שהיה מנהגם לסלק את השלחן ולאחר סילוק השלחן היו צריכין לחזור ולברך פעם אחרת שדומה כסעודה אחרת בפני עצמה אבל אנו שאין מנהגנו לסלק את השלחן כיון שבירך על היין שבתוך המזון אין צריך לחזור ולברך אח"כ כלל אלא אם סילק דעתו שלא לשתות כלל דכל זמן שלא סילקו השלחן בתוך הסעודה מיקרי:

חדושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ו - כיצד מברכין

בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו. פי' בורא פרי הגפן. לאחר המזון אחד מברך לכלן. פי' ובגמ' לקמן מפרש טעמא

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף מג עמוד א

בא להן יין כל אחד מברך לעצמו. פירוש דהשתא כשהן יושבין לא היא קביעותא כלל שאף הם אינן ברשות עצמן אלא ברשות בעל הבית ועתידין לעמוד לעקור ממקומן לאלתר שיבוא בעל הבית ויאמר להן להסב. ומפני שהיו רגילין לשתות יין קודם סעודה לפיכך נוטל כל אחד ידו אחת. ואף על גב דאמרינן הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח הכא שאני שהוא צריך ליטול הכוס באותו יד ושמא יגע בידו בין וכל שטבולו במשקין צריך נטילת ידים. והיינו דלא צריך אלא ידו אחת:

עלו והסבו. כלומר לסעודה:

והביאו להם מים. אף על פי שכל אחד נטל ידו אחת חוזר ונוטל שתי ידיו פירוש משום דלסעודה בעי נטילת ידים. ומיהו אם שמר אותו יד בשנוטל עכשיו ידו אחרת דיו דאשתכח השתא דנטל שתייהם לחצאין וקיימא לן דידין טהורות לחצאין. אלא דאורחא דמלתא קתני דאידי דנוטל ידו אחרת נוטל שתי ידיו:

הביאו להן יין אף על פי שכל אחד בירך לעצמו אחד מברך לכולן. משום דהשתא היא קביעותא. ואף על פי שכבר ברכו תחלה ושינו בירך על היין שלפני המזון פטר את שלאחר המזון וכל דכן הכא שהוא לפני המזון. שאני הכא דכיון שעלו והסבו הוה להו שינוי מקום וקיימא לן בערבי פסחים דשינוי מקום צריך לברך:

אמר להם הואיל ואין בית הבליעה פנוי. פירוש מפני שאינן ראוין לשתות בשעת ברכה שהן אוכלין וכיון שאין ראוין לשתות אין ראוי שיהיו פטורין באותה ברכה ולפיכך תקנו שיהא כל אחד מברך לעצמו. וכיון דתקון לגמרי תקון למימרא דאפילו הראוין לשתות נמי אין יוצאין:

רמב"ם הלכות ברכות פרק ז הלכה ו

שנים ממתנין זה לזה בקערה שלשה אין ממתנין, גמרו מהן שנים השלישי מפסיק עמהן, גמר אחד מהן השנים ח אין מפסיקין לו אלא אוכלין והולכין עד שגומרין, אין משיחין בסעודה כדי שלא יבא לידי סכנה, ומפני זה אם בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד ט מברך לעצמו, שאם בירך אחד ועונה העונה אמן בשעת הבליעה יבא לידי סכנה, ואין מסתכלין בפני האוכל ולא למנתו שלא לביישו.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בביעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קעד סעיף ח

^(ע) על יין שבתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו, יא^(מ) אפילו הסיבו יחד. הגה: <א> ^(ז) דלא יכולין ^(מא) לענות אמן (טור), ^(מב) משום דחיישינן שמא יקדים קנה לוושט. הגה: ^(מג) וי"א דאם ^(ח) אמר להם: סברי רבותי, וישמענו ויכונו לברכה ולא יאכלו אז יענו: אמן, ^(טז) ^(יח) אחד מברך ^(י) לכולם, וכן נוהגין (הגהת מ"י פ"ז מהלכות ברכות ומדכי ס"פ כיצד מברכין וטור בשם רש"י). ^(י) ^(יא) ^(יב) ויאמר: ^(יג) סברי רבותי, ר"ל סוברים אתם לצאת בברכה זו, ולא יאמר ברשות רבותי, ^(יד) ^(טו) וכן ^(טז) כ"מ שמברכין על היין משום ברכת היין שבתוך הסעודה ^(מ) א"א ברשות, אלא סברי, מטעם שנתבאר (בית יוסף סימן קס"ז בשם שבולי הלקט).

משנה ברורה סימן קעד ס"ק מג

(מג) וי"א וכו' - דהם ס"ל הטעם דאין אחד יכול להוציא חבירו בברכת היין שבתוך הסעודה משום דטרודים הם לאכול ולא יתנו לב לכוון לשמוע ולצאת ולכן אם אמר מקודם שיברך סברי מורי ומניחים כולן לאכול ויכונו לבם להברכה שפיר דמי וגם משום סכנה ס"ל דאין כאן כיון שפסקו מלאכול:

באור הלכה סימן קעד סעיף ח

* וכן נוהגין - ומשמע מפמ"ג דהידור מצוה לית בזה [היינו אף דבעלמא היכא שאחד מוציא את חבירו יש בזה משום הדרת מלך] משום דלדעה ראשונה אסור לעשות כן והוא דעת רוב הפוסקים [והם רבינו אלחנן ורבינו יונה ורא"ש ומדכי והגה"מ כמבואר בב"י וגם הרא"ה סובר כן והי"א הוא דעת רש"י לחוד] אלא שנהגו כן אף דהמעין בשבולי לקט יראה דדעת ר"ה גאון ועוד כמה ראשונים דס"ל כרש"י וע"כ יש מקום להמנהג ואין למחות בם מ"מ הדין כמו שכתבנו דהידור לא שייך בזה:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רצו סעיף ו

^(מ') ^(ו') ^(ב) ^(ג) אומר <ה> הבדלה ^(ז') ^(ח') ^(ט') מיושב. הגה: ^(י') וי"א מעומד (אגודה וכל בו ואגור), ^(כ') וכן נוהגין במדינות אלו, <ו> ^(ג') ^(ד') ^(ה') ואוחז היין ^(ו') בימין וההדס בשמאל ומברך על היין, ושוב ^(ז') נוטל ההדס בימין ^(ח') והיין בשמאל ^(ט') ומברך על ההדס, ^(י') ומחזיר היין לימינו.

משנה ברורה סימן רצו ס"ק כז

(כז) מיושב - מיירי כשמוציא לאחרים ידי חובתן וע"כ כיון דאחד פוטר חבירו יש להם לכולם לעשות קביעות ובמעומד לא הוי קביעות והי"א ס"ל דכיון שהוא הלויית המלך אין מלוין אלא מעומד ולענין הקביעות סגי כשמזמנין הכל ועומדין ומכוונין כדי לצאת וס"ל דמתוך שקובעין עצמן כדי לצאת ידי ברכת הבדלה מהני נמי קביעות זו לצאת בברכת היין [ב"י]:

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ברכות פרק ו משנה ו

ומוגמר, הקטרת. אמר שהמברך ברכת המזון הוא מברך על המוגמר, אף על פי שאין המוגמר בא אלא אחר גמר ברכת המזון, וכך היה מנהגם להביא מוגמר לפני המסובים אחרי הסעודה.

בעל המאור מסכת ברכות דף לא עמוד א

הוא אומר על המוגמר אף על פי שחזרו והביאו להם פירות אותו שבירך להם על היין שלפני המזון או שלאחר המזון הוא מברך להם על המוגמר אף על פי שחזרו והביאו להם עוד מזון ובא להם המוגמר בתוך הסעודה אחד מברך על המוגמר לכולן והוא הוא שבירך על היין שבא בין מזון למזון ואף על פי שאין מביאין מוגמר אלא לאחר הסעודה כך היה דרכם שלא היה מביאין אותו אלא לאחר הסעודה לאחר ברכת המזון ואז היה מנהגם שיברך הגדול שבהם והוא הוא מברך ברכת המזון אבל זה המוגמר שבא בתוך הסעודה המברך על היין שלפני המזון או בין מזון למזון הוא מברך עליו ואף על פי שהיין הבא בתוך המזון כל אחד מברך לעצמו אין דין המוגמר כן ומפורש דבר זה בתלמוד ירושלמי מה בין מוגמר ובין יין מוגמר כולהו מריחין יין אחד הוא שהוא טועם ובגמרא דילין דייקנין מדקאמר הוא מכלל דאיכא עדיף מיניה שהוא מזומן לברכת המזון אבל זה מאחר שזכה בברכת היין שהיא קודם גמר הסעודה זכה בכל הברכות שבתוך הסעודה לפיכך זכה לברך על המוגמר שבא בתוך הסעודה ויש אחר גדול ממנו שמברך ברכת המזון כדבר חייא בר אשי

אמר רב דאמר הנוטל ידיו באחרונה תחלה הוא מזומן לברך ברכת המזון וה"ה שמברך על המוגמר שבא לאחריה שמאחר שהוא גדול שבכולן אין לאחר ליטול רשות לעצמו בפניו אלא מדעתו וזה שבירך על המוגמר שבתוך הסעודה בלא רשות לא מפני שהוא גדול אלא מתוך שזכה בברכת היין שקודם גמר סעודה זכה אף בברכת המוגמר שבא בתוך הסעודה ומעובדא דמנימין רעיא שמעינן דאע"ג דלא אמרה כתקון רבנן יצא: בושלי כמרא שהכל אבל תמרא דזיקא בורא פרי העץ ועל הביעא ועל הקופרא ועל הירקות ועל המים בתחלה שהכל ולבסוף בורא נפשות רבות אבל מצות וריחני אין בהם ברכה לאחריהן. כל זה השמיט הרי"ף זכרונו לברכה.

כתוב שם לראב"ד מסכת ברכות דף לא עמוד א

כתוב שם: וה"ה שיברך על המוגמר הבא לאחרי [שמאחר שהוא גדול] כו'.

אמר אברהם: [בחיי ראשי אין בכל מה שכתב כי אם תואנות ועורון] כי מה שאמרינן [דף מג א] הוא אומר על המוגמר אינו חוזר על המברך על היין שהרי אין אחד מברך לכולן אלא על [היין הבא לאחר המזון ו] [על המוגמר מברך אפילו בא בתוך המזון מדלא קא מפל'ג] ביה כי היכי [דאפליג] ביין. ועד שלא נתברר [מי הוא] המברך על היין איך יפול עליו: "והוא אומר עליו". ומאי דאמר נמי שמהמברך ברכת המזון הוא הגדול שבכלן, כדרב חייא בר אשי דאמר הנוטל ידיו באחרונה וכו', [מי יתן ויחריש], הכא אמרינן דאיכא דעדין [ף] מיניה. ואמר זה דאיהו מברך ברכת המזון מפני שהוא גדול שבכלן, והלא דברי ר' חייא בר אשי אינן כן, שאין הדבר תלוי בגדול אלא במי שנוטל ידיו באחרונה, וממעשה דרב גופיה דהוה יתיב בסעודתא קמיה דר' חייא ור' והיה קטן שבהם. אלא פרוש הענין כלו כך הוא, אותו שבירך להם המוציא הוא מברך להם כל ברכות הסעודה, ועל האחד של רישא קאי: [היסבו] אחד מברך לכלן והוא האחד [המברך המוציא והוא שמברך על המוגמר באיזה מקום שיבא אפילו תוך הסעודה מדלא מפליג ביה, ואעפ"י שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר ברכת המזון וכבר [נתפרדה] קביעות כל הסעודה ובאותו מוגמר אין שם זיקת הבוצע כלל, אפילו הכי כיון שבא קודם ברכה הבוצע מברך שאין מעבירין אותו מגדולתו שנתנו לו תחלה לאותה סעודה. ודייקינן בגמרא מדקאמר הוא מכלל דאיכא דעדיף מניה שאם היה גדול והחובה מוטלת עליו ככל צרכי הסעודה לא היה צריך להזהיר עליו ולומר שהוא שבצע הוא יברך על המוגמר וש"מ [ש] אין חובת סעודה מוטלת אלא [אן] על הרגיל או שיוכל הגדול ליתן רשות לאחר לברך כענין שעשה ר' לרב וכדר' חייא בר אשי, שאם היתה החובה מוטלת על הגדול אין הגדול רשאי ליפטר ממנה כי הוא מבזה במצוה אלא לא ניתן לגדול אלא מפני כבודו ואם הרשה לאחר הרשות בידו. זהו הדרך הישר.

רבינו יונה מסכת ברכות דף ל עמוד ב

והוא אומר על המוגמר פירוש מנהגם היה להביא מוגמר אחר מאכלם כדי להריח ריח טוב ופרש"י ז"ל דאסיפא קאי והכי קאמר אותו שבירך לאחר המזון ופטר את האחרים הואיל ונתנו לו מעלה אחת נתן לו ג"כ מעלה אחרת ומברך על המוגמר ופטר את האחרים ואף על פי שאין דרך להביא המוגמר אלא לאחר סעודה כלומר לאחר ברכת המזון ובאותה שעה כבר עברה הסעודה לגמרי ואין אנו חייבין לתת לזה לברך אפ"ה עכשיו שהביאו אותו מיד אחר סיום האכילה קודם ברכת המזון אותו שבירך על היין שלאחר המזון מברך על זה והגאונים ז"ל פירשו דכשהביאו אותו באמצע הסעודה מיירי וארישא קאי דקתני הסבו אחד מברך לכולם ור"ל אותו שבירך המוציא הוא מברך על המוגמר ואף על פי שאין מביאין אלא לאחר סעודה כלומר אף על פי שאין דרך להביאו אלא לאחר שסיימו לאכול קודם שיברכו ברכת המזון ואם היו מביאים אותו באותה שעה היה אחר יכול לברך שסעודה אחרת נראית אפי' הכי עכשיו שהביאו אותו באמצע הסעודה זה שהתחילו לתת לו כבוד בתחלת הסעודה ובירך המוציא נתן לו ג"כ כבוד לכל שאר הדברים עד תשלום הסעודה והוא מברך על המוגמר ופטר את האחרים והכי משמע בירושלמי (בפירקין סוף ה"ו) בהדיא דגרסינן התם מה בין מוגמר ליין מוגמר כולהו מריחין יין אחד הוא שטועם דאלמא משמע דבתוך הסעודה איירי ומשום הכי בעי מה בין מוגמר ליין שביין שמביאין בתוך הסעודה כל אחד ואחד מברך לעצמו ובמוגמר אחד פוטר לכולם ומהדר' מוגמר כולהו מריחין וכיון שנהנים ממנו כולם כאחד האחד מברך ופטר את האחרים אבל ביין כששותה האחד אין האחרים נהנין ולפיכך צריך שיברך כל אחד ואחד לעצמו. ואכתי איכא למידק לפי דעת הגאונים ז"ל דמפרשי שבאמצע

רבינו יונה מסכת ברכות דף לא עמוד א

הסעודה מיירי היאך יברך האחד באמצע ושיפוטור את האחרים והא איכא למיחש משום סכנתא כדחיישינן ביין שיברך כל אחד ואחד שאם יברך אחד ויענו האחרים יבואו לידי סכנה.

ונראה למורי הרב נר"ו שלא היו עונין אמן כלל אלא בשמיעה בלבד היו נפטרינן וכך פירש הירושלמי מה בין מוגמר ליין שביין צריך שיברך כל אחד ואחד מפני שהם אינם יכולים לענות אמן מפני הסכנה ובמוגמר אין אנו חוששין לסכנה בעת שיענה אמן ומהדרין מוגמר כולהו מריחין יין אחד הוא שטועם כלומר המוגמר מיד שמביאין אותו מריחין אותו ונהנין

ממנו לפיכך אחד מברך ופוטר לכולם שאם היינו אומרים שיברך כל אחד ואחד היו שוהין הרבה אחר שהריחו אותו ונמצא שהיו נהנים מן העולם בלא ברכה ולפיכך יותר טוב שיברך האחד ויפטר לאחרים בשמיעה בלבד ואף על פי שלא יענה אמן משיהנה מן העוה"ז בלא ברכה שעה גדולה כל כך אבל בין אין לומר זה הטעם שהאחד בלבד טועם והאחרים אין להם הנאה בשתייתו ולפיכך (יש) [אין] לחוש אם שוהין הרבה וכיון שאינם יכולין לענות אמן כל אחד ואחד מברך לעצמו:

ולפי סברת הגאונים ז"ל נמצא שאחר המזון ושאר הסעודה פירוש אחד להם שהכל ר"ל אחר סיום המאכל קודם ברכת המזון ואף על פי ששינה הלשון אין בכך כלום דמשום דמעיקרא איירי ביין שהוא מזון נקט לישנא שלאחר המזון אבל בסוף שהמוגמר אינו מזון שינה הלשון ואמר לאחר הסעודה ונראין הדברים במוגמר שמביאין בתוך הסעודה מיירי דאי במוגמר שמביאין לאחר הסעודה אמאי קאמר והוא אומר על המוגמר ולא אמרו והוא אומר על היין אלא ודאי מפני שיש הפסק גדול בין ברכת המוציא ליין שלאחר הסעודה והיא כסעודה אחרת לפיכך אין מברך על היין וכי היכי שאינו מברך על היין הה"נ שאינו מברך על המוגמר כיון שכבר נגמרה הסעודה הלכך ע"כ כשאמר והוא אומר על המוגמר על המוגמר שמביאים בתוך הסעודה קאמר. מפי מורי הרב נר"ו:

חדושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ו - כיצד מברכין

והוא אומר על המוגמר אף על פי שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר הסעודה. פי' ארישא דמתניתין קאי דקתני הסבו אחד מברך לכולן והכי קאמר זה שבירך על הפת בשביל כולן מברך גם כן על המוגמר. והא דאמר' שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר הסעודה, לאו למימרא דלאו אורחיהו להביא מוגמר באמצע סעודה, דודאי מביאין היו לפעמים והכי איתא בירושלמי, אלא לרבותא קאמ' ולא מבעיא קאמר לא מבעיא מוגמר דבאמצע סעודה, דמי שהתחיל לברך בסעודה תחלה מברך עליו, דמי שהתחיל בברכה תחלה הוא שראוי לברך כל ברכות שבסעודה, אבל מוגמר שלאחר סעודה אימא דכיון דאחר סעודה ענין אחר הוא זה, קמשמע לן דאף על זה מברך מי שהתחיל בברכות. ובירושלמי מה בין מוגמר ליין, כלומר מה בין מוגמר שבאמצע סעודה דאחד מברך לכלן ליין שבתוך הסעודה דכל אחד מברך לעצמו, התם כלהון נהנין כחדא ברם הכא כל חד וחד שתי לנפשיה. פי' גבי מוגמר כלן ראוין ליהנות כאחד ואפי' באמצע סעודה דאין אכילה מעכבת להדיא, אבל ביין באמצע סעודה אין כלן ראוין לשתות בשעה שזה מברך ברכת היין, שאין בית הבליעה פנוי וצריך להמתין עד שבלע מה שבפיו ומשום הכי אין ראוין לשתות, וכיון דאין ראוין לשתות אינו בברכת חברו כדנפרש בסמוך.

חדושי הרשב"א מסכת ברכות דף מג עמוד א

מתני' והוא אומר על המוגמר אף על פי שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר סעודה, פרש"י ז"ל אף על פי שלא הביאו את המוגמר אלא לאחר ברכת המזון שאינו מצרכי הסעודה אפי' הכי מי שברך על היין והתחיל בברכות אחרונות גומרן, והראב"ד ז"ל דחה פי' זה מתוך הירושלמי דגרסינן התם על הא מתניתין מה בין מוגמר ליין שבאמצע המזון התם כלהון נהנין כחדא הכא כל חד וחד שתי לנפשיה, דאלמא במוגמר הבא בתוך הסעודה עסקינן דומיא דיין הבא בתוך הסעודה, והיינו דקשיא להו לבני מערבא מה בינו ובין יין הבא בתוך הסעודה שאין אחד מברך לכולן, ועל כן פי' הוא ז"ל דאמוגמר הבא בתוך הסעודה קאמר וארישא דמתני' קאי דקתני הסבו אחד מברך לכולן, וקתני הכא דאותו שבצע תחלה הוא שמברך על היין לאחר המזון והוא שאומר על המוגמר המובא באמצע להריח, והא דקתני אף על פי שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר סעודה פירושא בעלמא הוא, כלומר שמוגמר הבא באמצע טעון ברכה הוא שאע"פ שאין מביאין מוגמר אלא לאחר סעודה לגמר את הידים להעביר הזוהמה, ואין מברכין על הריח אלא א"כ עשוי להריח כדאיתא לקמן בפרק אלו דברים, אפ"ה כשבא בתוך הסעודה הוא ודאי להריח בא וצריך ברכה ואותו שהתחיל בברכות הוא גומר ומברך, ולפי פירוש זה אין מתיישב במה שאמרו בגמרא מדקתני והוא מכלל [דאיכא] דעדיף מיניה מסייע ליה לרב דאמר רב חייא בר אשי אמר רב כל הנוטל ידיו באחרונה הוא מזומן לברכה, דאלמא פשטא דהא שמעתא לכאורה משמע דהוא אומר על המוגמר על המברך בסוף קאי, וגי' אחרת מצאתי בירושלמי מה בין יין מה בין מוגמר, מוגמר כולם מריחין ויין אחד טועם.

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף מג עמוד א

ומוגמר זה שביארנו במשנה שצריך לברך על ריחו הוא עשון של בשמים ומאימתי מברכין על ריחו משיעלה תמרתו אף על פי שעדיין לא הריח שכל שהוא לפניו ואינו תלוי בדעת אחרים אין חוששין שמא יסתלק מלפניו וכל המוגמרות כלן מברך עליהן בורא עצי בשמים אף על פי שאין עצים שלהם בעין או עשבי בשמים אם היה זה הנשרף עשב חוץ ממוגמר שנעשה מן המור שהרי מין חיה הוא ואין מברכין עליו אלא מיני בשמים ויש מי שפוסק שאין מברכין עשבי בשמים או עצי בשמים אלא כשהעשבין או העצים בעין ואין דבריהם נראין:

רמב"ם הלכות ברכות פרק ז הלכה יג

גמרו ליטול ידיהן ונגבו ידיהן וברכו ברכת המזון והביאו את המוגמר, מי שבירך ברכת המזון הוא מברך על המוגמר וכולן עונין אמן. +/השגת הראב"ד/ גמרו ליטול ידיהן כו' עד וכולן עונין אמן. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ אף על פי שלא בירך ברכת המזון אם לאחר סעודה בא הגדול מברך ואף על פי שנתן הגדול רשות לאחר לברך ברכת המזון כבר עברה רשותו וחזרה הברכה לגדול שלא אמרו דהוא אומר על המוגמר אף על גב דאיכא דעדיף מיניה אלא על המוגמר הבא בתוך הסעודה כדאיתא בירושלמי עכ"ל. +

כסף משנה הלכות ברכות פרק ז הלכה יג

[יג] מי שבירך ברכת המזון וכו'. משנה פרק כיצד מברכין (דף מ"ד) היו יושבין לאכול כל אחד ואחד מברך לעצמו היסבו אחד מברך לכולם בא להם יין בתוך המזון כל אחד ואחד מברך לעצמו לאחר המזון אחד מברך לכולן והוא אומר על המוגמר אף על פי שאין מביאין את המוגמר אלא לאחר הסעודה כלומר לאחר ברכת המזון שאינו מצורכי סעודה אפילו הכי כיון שמברך ברכת המזון מברך גם את זו: וכתב הראב"ד אף על פי שלא בירך וכו' כדאיתא בירושלמי עכ"ל. כלומר דס"ל ז"ל דמיירי שהביאוהו באמצע הסעודה וכבר נתן הגדול רשות לברך והוא מברך על המוגמר ואף על פי שאין מביאין אותו כלומר שאין דרך להביאו אלא לאחר הסעודה ואז היה אחד מברך וכבר עברה מעלתו של זה עכשיו שהביאוהו בתוך הסעודה אותו שנתנו לו רשות לברך ועדיין לא עברה מעלתו מברך על המוגמר. ופשט הירושלמי מסייע להראב"ד דמשמע דמיירי שבא בתוך הסעודה וכמו שפירש ה"ר יונה ז"ל אך רבינו אינו פוסק כירושלמי משום דפשטא דמתניתין ודגמרא דידן משמע דבבא לאחר הסעודה עסקינן ועוד שאין דרך לתת רשות לברך קודם גמר סעודה ולכך לא קי"ל כירושלמי ועוד שהירושלמי יש לפרשו דלא קאי אמתני' דמתני' פשיטא דבמוגמר דאחר הסעודה מיירי אלא לפי שהזכירו במשנה מוגמר שאחד מברך לכולן ולא חילק בין בא בתוך הסעודה לבא אחר הסעודה דהכי ה"ל למיתני הביאו להם מוגמר בתוך הסעודה כל אחד וא' מברך לעצמו לאחר הסעודה אחד מברך לכלן ומדלא תני הכי אלמא דאפילו בא בתוך הסעודה אחד מברך לכולן ומשני מוגמר כולן מריחין וכיון שכולם נהנין ביחד אחד מברך ופוסט את האחרים בשמיעתן בלא עניית אמן אבל כיון שאין כולם נהנין כל אחד ואחד מברך לעצמו ולכן סובר רבינו דמתניתין כפשטא בלאחר הסעודה:

חדושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ו - כיצד מברכין

מסייע ליה לרב חייא בר אשי דאמר רב חייא בר אשי אמר רב הנוטל ידיו באחרונה תחלה הוא מזומן לברכה. פ"י דהכא נמי דומיא דהא דמי שהתחיל במצוה ליטול ידיו גומר גם כן המצוה ומברך, ומיהו הני כללי למימרא דמסתמא הכי דינא, אבל אם זה בא לחלוק לאחר או שהיה גדול ביניהם ורוצה לשנות הרשות בידו, שהגדול רשאי לחלוק הברכות וליתן קצתן [ללאחד] וקצתן לאחר. ומיהו נטילת ידים באחרונה לענין ברכה אינה מעכבת אלא אם כן באוכל דבר מזוהם, ופרשו הגאונים ז"ל דהינו דבר שאין קרב מינו למזבח, כדנפרש לקמן באלו דברים בס"ד. אמר ר' זירא אמר רבה בר ר' ירמיה מאימתי מברך על המוגמר משתעלה תמרתו. פ"י כיון שהתחיל לתמר דהינו קיטור העשן שמתמר ועולה ביושר כמו הדקל חייב לברך בעוד שעקרו קיים ועד שלא יכלה עקרו, דאחר שעקרו כלה ליכא ברכה בריח כיון דאין לו עקר, ומכיון שהתחיל לתמר מברך ואף על גב דלא ארח אכתי, דומיא דהמוציא דמברך מקמי דאכל.

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף מג עמוד א

מסייע ליה לרב חייא בר אשי אמר רב הנוטל ידיו באחרונה תחלה הוא מזומן לברכה. פירוש דהכא נמי דומיא דהא דמי שהתחיל במצוה ליטול ידיו גומר גם כן המצוה ומברך. ומיהו הני כללי למימרא דמסתמא הכי דינא אבל אם בא זה לחלוק כבוד לאחר או שהיה גדול ביניהם ורוצה לשנות הרשות בידו שהגדול רשאי לחלק הברכות וליתן רשות לברך קצת לאחר וקצת לאחר:

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף מג עמוד א

מה שביארנו במשנה שהמתחיל לברך הוא הוא שזוכה בכל הברכות אף במקום שיש גדול הימנו נאמר כן שאם הוא הגדול חשיבותו גורמת לו לכלן אלא שיש גדול הימנו ונתנו לו רשות ומשהורשה לראשונות הורשה לכלן ובדומה לו אמרו שהנוטל ידיו במים אחרונים תחלה זריזותו זוכה לו והוא מזומן לברכת המזון וכגון שאמר הגדול סתם יהא אחד מהם נוטל לברכה: